

Iwona Bąk

Akademia Rolnicza w Szczecinie

TURYSTYKA W GMINACH WIEJSKICH WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO. ANALIZA TAKSONOMICZNA

1. Wstęp

Wobec coraz większej różnorodności form turystyki można przyjąć, że każdy w zasadzie region, a więc i każda polska gmina ma na swym terenie lepsze lub gorsze walory turystyczne, ma możliwości wykreowania oferty turystycznej. Region zachodniopomorski ze swoim potencjałem turystycznym może się stać w najbliższej przyszłości jednym z najbardziej atrakcyjnych euroregionów. Jego podstawowym atutem są walory naturalne – morskie plaże, duża powierzchnia jezior, duże kompleksy leśne – stwarzające warunki do wypoczynku biernego i turystyki aktywnej. Jednak walory zarówno przyrodnicze, jak i kulturowe nie będą przyciągały turystów, jeśli nie zostanie stworzona odpowiednia infrastruktura. Słaba jakość bazy noclegowej i gastronomicznej, fatalna jakość dróg o znaczeniu krajowym i międzynarodowym, brak promocji obszarów atrakcyjnych turystycznie, powodują, że dla wielu turystów region ten nie jest atrakcyjny jako miejsce wypoczynku.

Ogromną szansę na rozwój turystyki polskiej stwarza otwarcie granic związane z wejściem do Unii Europejskiej. Jednakże to, czy szansa ta zostanie wykorzystana, zależy od działań i zmian w gospodarce turystycznej, które muszą być przeprowadzone w Polsce, aby przyjąć wymagających turystów z zachodu Europy.

Celem artykułu jest analiza przestrzennego zróżnicowania poziomu atrakcyjności turystycznej w gminach wiejskich województwa zachodniopomorskiego. Brak przemysłu oraz zła sytuacja sektora średnich i małych przedsiębiorstw powoduje, że właśnie tu generowane jest największe bezrobocie. Turystyka może się stać

dziedziną stymulującą rozwój tych rejonów dzięki dobrze opracowanej przez władze samorządowe strategii działania i pomocy lokalnej społeczności.

O wielkości, strukturze i rozmieszczeniu ruchu turystycznego decyduje zespół różnych czynników składających się na tzw. atrakcyjność turystyczną obszaru (Rogalewscy 1965). Każdy rodzaj ruchu turystycznego, w zależności od potrzeb i zainteresowań turystów, ma własne specyficzne kryteria oceny stopnia atrakcyjności turystycznej poszczególnych terenów. Niemniej atrakcyjność turystyczna regionu jest tym większa, im lepiej i harmonijniej wiążą się poszczególne elementy zagospodarowania turystycznego oraz walorów turystycznych, tworząc powiązaną i wzajemnie się uzupełniającą całość.

2. Charakterystyka materiału badawczego

Do analizy przestrzennego zróżnicowania poziomu atrakcyjności turystycznej w gminach wiejskich województwa zachodniopomorskiego wykorzystano wstępnie 13 cech (wskaźników) charakteryzujących powiązania turystyki z różnymi dziedzinami życia społeczno-gospodarczego (*Rocznik... 2003; Turystyka ... 2004*):

X_1 – liczba izb mieszkalnych na 1000 mieszkańców,

X_2 – powierzchnia użytkowa mieszkań w m² na 1 osobę,

X_3 – liczba przychodni i ośrodków zdrowia na 1000 mieszkańców,

X_4 – liczba aptek i punktów aptecznych na 1000 mieszkańców,

X_5 – lasy i grunty leśne na km² powierzchni,

X_6 – liczba sklepów na 1000 mieszkańców,

X_7 – liczba punktów sprzedaży paliw na 1000 mieszkańców,

X_8 – liczba targowisk stałych na 1000 mieszkańców,

X_9 – liczba telefonów na 1000 mieszkańców,

X_{10} – liczba placówek bibliotecznych na 1000 mieszkańców,

X_{11} – księgozbiór w woluminach na 1000 mieszkańców,

X_{12} – liczba obiektów turystycznych na 1000 mieszkańców,

X_{13} – liczba miejsc noclegowych w obiektach noclegowych turystyki na 1000 mieszkańców.

Do doboru cech diagnostycznych zastosowano metodę parametryczną zaproponowaną przez Hellwiga (Nowak 1990). W tym celu wyznaczono macierz współczynników korelacji między potencjalnymi cechami diagnostycznymi, a następnie wyznaczono cechy centralne i izolowane, które utworzyły bazowy układ cech. W ten sposób do dalszej analizy zaklasyfikowano następujące zmienne: X_3 , X_5 , X_7 , X_8 , X_{10} , X_{11} , X_{13} .

3. Klasyfikacja gmin wiejskich

W celu zbadania przestrzennego zróżnicowania poziomu atrakcyjności turystycznej w gminach wiejskich zastosowano dwie metody: taksonomiczny miernik rozwoju z_i (Nowak 1990) i metodę k -średnich (Grabiński 1992). Zastosowanie taksonomicznego miernika pozwala na przeprowadzenie porównań rozwoju obiektów wielocechowych. Im większą wartość przyjmuje miernik z_i , tym wyższym poziomem zjawiska odznacza się obiekt. Jeżeli $z_i > 1$, to obiekt osiąga wyższy poziom rozwoju niż przeciętnie w całym zbiorze obiektów, natomiast jeżeli $z_i < 1$, to obiekt ten osiągnął niższy poziom rozwoju niż średnio w zbiorze porównywanych jednostek. W tabeli 1 przedstawiono gminy wiejskie województwa zachodniopomorskiego uporządkowane według malejących wartości taksonomicznego miernika rozwoju poziomu atrakcyjności turystycznej.

Tabela 1. Kolejność gmin wiejskich województwa zachodniopomorskiego pod względem taksonomicznego miernika rozwoju poziomu atrakcyjności turystycznej w 2003 r.

Numer miejsca	Gmina	Wartość miernika z_i	Numer miejsca	Gmina	Wartość miernika z_i
1	Dziwnów	4,6821	28	Stare Czarnowo	0,8152
2	Rewal	3,5275	29	Stara Dąbrowa	0,7871
3	Ustronie Morskie	2,3189	30	Brzeźno	0,7686
4	Mielno	2,0464	31	Krzęcin	0,7325
5	Dobra	1,6206	32	Sławoborze	0,7282
6	Kolbaskowo	1,5973	33	Świeszyno	0,6831
7	Boleszkowice	1,3474	34	Dolice	0,6831
8	Grzmiąca	1,3390	35	Szczecinek	0,6592
9	Malechowo	1,3336	36	Siemysł	0,6473
10	Kobyłka	1,3217	37	Darłowo	0,6340
11	Rymań	1,1859	38	Świerzno	0,6337
12	Stepnica	1,1305	39	Kozienice	0,5960
13	Widuchowa	1,1060	40	Warnice	0,5926
14	Bierzwnik	1,0999	41	Kołobrzeg	0,5612
15	Przybiernów	1,0801	42	Dygowo	0,5609
16	Marianowo	1,0556	43	Brojce	0,5576
17	Manowo	1,0387	44	Rąbano	0,5403
18	Wierzchowo	1,0290	45	Radowo Małe	0,5278
19	Postomino	1,0025	46	Będzino	0,5047
20	Tychowo	0,9858	47	Białogard	0,4938
21	Osina	0,9717	48	Sławno	0,4492
22	Przelewice	0,9154	49	Karnice	0,4479
23	Banie	0,8534	50	Świdwin	0,4313
24	Gościno	0,8493	51	Wałcz	0,3882
25	Nowogródek Pomorski	0,8466	52	Stargard Szczeciński	0,3575
26	Bieskerz	0,8329	53	Bielice	0,2775
27	Ostrowice	0,8236			

Źródło: obliczenia własne.

Wykorzystując wartości taksonomicznego miernika rozwoju zbiorów wszystkich gmin wiejskich, podzielono na cztery grupy (tab. 2).

Tabela 2. Podział gmin wiejskich województwa zachodniopomorskiego na grupy według taksonomicznego miernika rozwoju poziomu atrakcyjności turystycznej w 2003 r.

Grupa	Przedział wartości miary w grupie	Liczba gmin
1 grupa $z_i \geq \bar{z} + S_z$	powyżej 1,7502	4
2 grupa $\bar{z} + S_z > z_i \geq \bar{z}$	1,7502–1,0000	15
3 grupa $\bar{z} > z_i \geq \bar{z} - S_z$	1,0000 – 0,2498	34
4 grupa $z_i < \bar{z} - S_z$	poniżej 0,2498	0

Źródło: obliczenia własne.

Jak wynika z tab. 2, większość gmin wiejskich w roku 2003 osiągnęła poziom rozwoju atrakcyjności turystycznej poniżej poziomu przeciętnego w województwie. Najbardziej atrakcyjne turystycznie okazały się cztery gminy: Dziwnów, Rewal, Ustronie Morskie i Mielno. Na uwagę zasługuje to, iż są to gminy nadmorskie chętnie odwiedzane przez turystów. Znajduje się w nich ok. 39% wszystkich obiektów noclegowych turystyki w województwie zachodniopomorskim, w których przygotowano dla turystów ponad 41% miejsc noclegowych.

Najliczniejsza jest trzecia z wyodrębnionych grup gmin, gdyż obejmuje ponad 64% badanych jednostek przestrzennych. Wyodrębnione w ramach tej grupy gminy mają zbliżony poziom atrakcyjności turystycznej. W województwie nie sklasyfikowano gmin wiejskich, które zaliczyć można do grupy czwartej charakteryzujących się najniższym poziomem atrakcyjności turystycznej.

Po dokonaniu klasyfikacji gmin na cztery grupy metodą *k*-średnich otrzymano następujące wyniki:

- 1 grupa: Dziwnów, Rewal, Ustronie Morskie, Ostrowice, Widuchowa, Świerżno, Boleszkowice, Nowogródek Pomorski, Kozienice, Malechowo;
- 2 grupa: Mielno, Białogard, Bierzwnik, Krzęcin, Wierzchowo, Osina, Przybiernów, Stepnica, Karnice, Banie, Gościno, Siemyśl, Radowo Małe, Przelewice, Warnice, Dolice, Marianowo, Stara Dąbrowa, Stargard Szczeciński, Grzmiąca, Brzeżno, Rąbano;
- 3 grupa: Tychowo, Brojce, Banie, Dygowo, Rymań, Będzino, Bieskierz, Świeżyno, Dobra, Kołbaskowo, Bielice, Darłowo, Kobylanka, Szczecinek, Świdwin;
- 4 grupa: Kołobrzeg, Manowo, Postomino, Sławno, Sławoborze, Wałcz.

Podziały dokonane za pomocą tych dwóch metod różnią się między sobą, jednak niektóre gminy zaliczono do tych samych grup. Szczególnie widoczne jest to w trzech gminach nadmorskich (Dziwnów, Rewal i Ustronie Morskie), które w obu metodach zakwalifikowano do najlepszej, pierwszej grupy. Gminy występujące w ramach tej grupy charakteryzują się nie tylko dobrze rozwiniętą bazą turystyczną, ale również odpowiednią infrastrukturą, z której korzystać może zarówno ludność

miejscowa, jak i turyści. Dobrą sytuację mają również gminy należące do grupy drugiej, w której występują korzystne warunki dla przyjętych cech, m.in.: wysoka lesistość, dobrze wyposażone biblioteki.

W klasyfikacji metodą k -średnich aż sześć gmin zaliczono do grupy czwartej, o najniższym poziomie atrakcyjności turystycznej. Gminy te mają rozwinięte walory przyrodnicze (znaczne obszary lasów i powierzchni leśnych), ale jednocześnie charakteryzują się niskim stopniem rozwoju infrastruktury turystycznej (brak targowisk, mała liczba punktów sprzedaży paliw, słabo wyposażone biblioteki).

4. Wnioski

Wyniki otrzymane za pomocą różnych metod taksonomicznych nie pokrywają się w pełni. Niemniej z przeprowadzonej analizy wynika, że rozmieszczenie bazy noclegowej turystyki na terenie gmin wiejskich województwa zachodniopomorskiego ujawnia wyraźne związki lokalizacji bazy i terytorialnego rozmieszczenia walorów turystycznych w regionie. Konsekwencją nierównomiernego przestrzennego rozmieszczenia walorów turystycznych i infrastruktury turystycznej w województwie będzie nierównomierny rozkład ruchu turystycznego.

Literatura

Grabiński T., *Metody taksonometrii*, AE, Kraków 1992.

Nowak E., *Metody taksonomiczne w klasyfikacji obiektów społeczno-gospodarczych*, PWE, Warszawa 1990.

Rocznik Statystyczny Województwa Zachodniopomorskiego 2003, Urząd Statystyczny w Szczecinie, Szczecin 2003.

Rogalewscy B.O., *Walory turystyczne Polski*, PTE, Wrocław 1965.

Turystyka w województwie zachodniopomorskim w latach 2001-2003, Urząd Statystyczny w Szczecinie, Szczecin 2004.

TOURISM IN COUNTRY COMMUNES OF WESTPOMERANIAN VOIVODSHIP. TAXONOMY ANALYSIS

Summary

Presented article shows analysis of spatial differentiation of touristic level of attractiveness for country communes of Westpomeranian area. The research used economic and demographic variables which show relation between touristic and social-economic fields of life in year of 2003. The analysis is made by taxonomy measure of development and k -mean method.